

22/3

Kring Per Albin

I SERIEN BANERFÖRARE (inom arbetarrörelsen) har Rickard Lindström skrivit en kort biografi över Per Albin Hansson (Folket i Bilds Förlag, pris 1:75). Skriften hör till de bästa i denna serie, vars utmärkta syfte ofta förfuskats genom en alltför konventionell hållning till de porträtterade gestalterna. Det är något konkret och livfullt över teckningen, och en del så vitt jag vet nya upplysningar ges om Per Albin Hanssons barn- och ungdomstid. Skildringen av de politiska insatserna är dock alltför knapp för att ge läsaren en föreställning om hans betydelse inom partiet både före och under regeringstiden.

Det må tillåtas mig att bifoga ett par personliga intryck av Per Albin Hansson; de bygger främst på läsning av tal och skrifter, men också på några få personliga sammanträffanden i samband med den socialdemokratiska programrevisionen 1944. I skildringarna av Hanssons person och framträdande är det särskilt ett mycket banalt faktum som tycks mig vara förbiset eller undanskjutet: den alldeles exceptionellt klara och skarpa begåvningen. Det talas om Hanssons klokhet, hans förmåga att sammanhålla och kompromissa, hans måttfullhet, men det betonas för litet att grundvalen för hans ställning helt enkelt var en genomträngande intelligens. Den doldes eller beslöjades av åtskilligt: Hanssons begränsade beläsenhet — på senare år läste han väl knappast något — gjorde att han uttryckte sig trivialt och nästan aldrig kom på en glansfull formulering; han gick systematiskt in för att medla, och den polemiska spets som sätter fart i stilen saknas i hans prestationer; han var både för intelligent och för ointresserad för att fastna i doktrinära tankegångar och kunde redan därför inte garnera talet med de perspektiv som ger åtminstone en illusion av vidd och lyftning.

Särskilt minns jag mig ett tillfälle då det stora flertalet socialdemokratiska ledare var samlade för att diskutera programrevisionen. Det var fråga om de allmänna grundsatserna, alltså om de gamla marxistiska begreppen klasskamp, utslagning osv. Några försvarade under allehanda reservationer de traditionella uttryckssätten, andra stämplade dem som led i en föräldrad metafysik. I Hanssons inlägg fanns inte mycket av ställningstagande i dessa ting, men väl en maning till uppgörelse, som tog hänsyn till båda sidornas argument utan att binda sig för dem. Det märkliga var att dessa inlägg bland de delvis rätt lärda och skarpsinniga uttalanden som gjordes inte verkade obetydliga eller oreflekterade; intrycket var snarare att en grupp tvistare om påvens skägg avbrutits av en person som tröttnat på spekulationerna och just därigenom var överlägsen. Auktoriteten fanns där naturligtvis, men den var alltför väl motiverad för att det skulle vara riktigt att framhäva den som självständig faktor; den rent intellektuella kapaciteten

Per Albin Hansson, en behärskad intelligens.

komparerade helt en kanske existerande — men väl dold — brist på kunskap.

Starka bevis på Hanssons förmåga är de berättelser som han vid partikongresserna avgav över partiets verksamhet under den gångna perioden. De är mästerliga i sin uppläggning, sin relativa objektivitet, sin stringens i utformningen. Här fanns inte de vingslag av öde och revolution som pryddes Brantings tal även då hans maningar var helt ofarliga, men det fanns mera av fasthet och kylig skärpa. Dessa och många andra anföranden tyder på att Hansson ofta snarare försmådde retoriken än var oförmögen att uppnå den; en medveten behärskning spåras i hela framställningen.

Det finns alltid en risk för att gemytliga kompromissarier av Hanssons typ skall anses intellektuellt underlägsna de färgstarkare och vildare figurer man jämför dem med. De anses kloka, men kloka på ett litet banalt och kanske rent av komprometterande sätt. Hanssons bild bör inte förvridas av den tendensen; det var först och främst en utomordentlig, men inte i onödan annonserad begåvning som förde honom till ledningen.

HERBERT TINGSTEN